

Nr 40

Skatteutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående komplettering av riksstatsförslaget för budgetåret 1971/72, m. m. jämte motioner

Propositionen

I propositionen 1971:115 har Kungl. Maj:t under åberopande av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 23 april 1971 föreslagit riksdagen att

1) anta vid propositionen fogat förslag till förordning om ändring i förordningen (1970:99) om investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten,

2) godkänna de allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken som förordats i propositionen,

3) till *Avskrivning av nya kapitalinvesteringar* för budgetåret 1971/72 anvisa vissa i propositionen angivna reservationsanslag,

4) godkänna i propositionen gjord beräkning av förändringarna i anslagsbehållningarna för budgetåret 1971/72,

5) godkänna i propositionen gjord beräkning av förändringarna i dispositionen av rörliga krediter för budgetåret 1971/72,

6) besluta att statlig inkomstskatt för skattskyldig, som avses i 10 § 1 mom. förordningen (1947:576) om statlig inkomstskatt, skall för budgetåret 1971/72 ingå i preliminär skatt med 100 % av grundbeloppet,

7) godkänna i propositionen gjord beräkning av driftbudgetens inkomster för budgetåret 1971/72 enligt särskild specifikation,

8) godkänna förslaget till investeringsplan och investeringsstatist för budgetåret 1971/72,

9) på kapitalbudgeten beräkna den mot investeringsplanen svarande inkomstiteln *Lånemedel* till 4 483 018 000 kr.

Propositionen har hänvisats till skatteutskottet i vad avser de ovan under punkterna 1 och 6 upptagna frågorna och i övrigt till finansutskottet.

I propositionen behandlas den ekonomiska politiken mot bakgrund av den samhällsekonomiska utvecklingen.

Det förslag till riksstat för budgetåret 1971/72 som lades fram i årets statsverksproposition kompletteras med hänsyn till senare inträffade förändringar rörande såväl inkomst- som utgiftssidan av budgeten. I samband därmed redovisas en förnyad beräkning av budgetutfallet för innevarande budgetår. Denna ger vid handen att totalbudgetunderskottet skulle öka med ca 870 milj. kr. i förhållande till beräkningarna i årets statsverksproposition. Sålunda förutses nu ett underskott på ca 2 125

milj. kr. För budgetåret 1971/72 beräknas nu ett formellt överskott på ca 110 milj. kr. mot ett i statsverkspropositionen beräknat underskott på drygt 200 milj. kr. Utgiftsutvecklingen har dock underskattats, eftersom några kostnader för bl. a. höjda löner till de statsanställda ännu inte kunnat tas upp i budgeten.

I anslutning till en redovisning av långtidsutredningens resultat behandlas den ekonomiska politikens mer långsiktiga avvägningsproblem.

Förslag läggs fram om upphävande av investeringsavgiften för vissa byggnadsarbeten med utgången av maj månad 1971.

Motionerna

Med anledning av propositionen har väckts följande motioner:

motionen 1971:1480 av herr Bohman m. fl. (m), vari bl. a. hemställs, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär

- 1) åtgärder för att åstadkomma marginalskattesänkningar,
- 2) sparstimulerande åtgärder genom ändringar i beskattningen,
- 3) indexreglering av skattesystemet samt
- 4) utredning angående nytt skattesystem;

motionen 1971:1484 av herr Hermansson i Stockholm m. fl. (vpk), vari bl. a. hemställs, att riksdagen beslutar att från den 1 juli 1971 avskaffa mervärdeskatten på livsmedel.

Motionerna 1971:1480 och 1971:1484 har hänvisats till skatteutskottet i ovan angivna delar och i övrigt till finansutskottet.

Till behandling i detta sammanhang upptar utskottet även följande vid riksdagens början väckta motioner, nämligen

motionen 1971:53 av herr Hermansson i Stockholm m. fl. (vpk), vari hemställs, "att riksdagen måtte besluta om ändring i förordningen om mervärdeskatt den 6 juni 1968 genom att till 8 § "Från skatteplikt undantages — — " såsom punkt 1) tillföres följande, samt att övriga punkter erhåller därav följande omnumreringar:

— — —

- 1) Livsmedel.

Ändringen i förordningen träder i kraft den 1 januari 1972."

motionen 1971:625 av herr Persson i Heden m. fl. (c), vari hemställs, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om prövning av frågan om slopande av mervärdeskatt på mjölk.

Utskottet

Enligt förordningen (1970:99) om investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten skall för oprioriterade byggnadsarbeten, som sätts igång i områden utanför stödområdet under tiden den 7 maj 1970 — den 31 juli 1971, erläggas investeringsavgift till staten med 25 % av byggnadskostnaderna.

Med hänsyn till arbetsmarknadsläget föreslås i propositionen att skyldigheten att erlägga investeringsavgift skall upphöra i fråga om byggnadsarbeten, som sätts igång efter utgången av maj månad 1971. Departementschefen uppger, att dispens från avgiften medgivits för ett antal större kommunala investeringar och för investeringar inom handeln för sammanlagt omkring 1 miljard kr. Dispens har också givits för ett stort antal s. k. småarbeten. Departementschefen upplyser vidare att Kungl. Maj:t kommer att bevilja dispenser i erforderlig omfattning, innan beslut i frågan fattats av riksdagen.

Mot bakgrunden av vad i propositionen anförts har utskottet inte något att erinra mot att investeringsavgiften upphör redan med utgången av maj månad 1971 och tillstyrker således den föreslagna ändringen i förordningen om investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten.

Enligt 12 § förordningen (1947:576) om statlig inkomstskatt skall för varje år bestämmas med vilka procenttal av grundbeloppen den statliga inkomstskatten skall ingå i preliminär skatt för kommande budgetår. I propositionen föreslås att statlig inkomstskatt för skattskyldig, som avses i 10 § 1 mom. nämnda förordning, skall för hela budgetåret 1971/72 ingå i preliminär skatt med 100 % av grundbeloppet.

Enligt gällande bestämmelser skall procenttalet för uttagande av statlig inkomstskatt vara detsamma under helt kalenderår. Då procenttalet för senare hälften av löpande budgetår är 100, tillstyrker utskottet att samma uttagsprocent bestäms för förra hälften av budgetåret 1971/72.

Utskottet ansluter sig i sin bedömning av det samhällsekonomiska läget till den i propositionen och i finansutskottets betänkande 1971:30 redovisade uppfattningen. Med hänsyn härtill tillstyrker utskottet, att procenttalet för den statliga inkomstskattens uttagande även för senare hälften av budgetåret 1971/72 fastställs till 100.

I den med anledning av propositionen väckta motionen 1971:1480 hemställs bl. a. om riksdagsskrivelse med begäran om åtgärder för att åstadkomma marginalsattesänkningar och indexreglering av skattesystemet. Dessutom begär motionärerna en ny utredning för översyn av skattesystemet.

Riksdagen har på förslag av skatteutskottet i betänkande 1971:18 avstyrkt liknande motionsyrkanden. Då några nya omständigheter inte tillkommit, anser utskottet sig inte ha anledning att inta en annan ståndpunkt i dessa frågor.

I motionen hemställs vidare om sparstimulerande åtgärder genom ändringar i beskattningen. Även dessa frågor har utskottet nyligen behandlat i sitt betänkande 1971:37.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet bifall till motionen 1971:1480 i berörda delar.

I motionen 1971:1484, som väckts med anledning av propositionen, yrkas att livsmedel skall undantas från mervärdeskatt fr. o. m. den 1 juli 1971. Samma motionärer har i den vid riksdagens början väckta motionen 1971:53 framställt motsvarande yrkande men med giltighet fr. o. m.

den 1 januari 1972. Vidare yrkas i motionen 1971:625 att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär prövning av frågan om slopande av mervärdeskatten på mjölk.

Bevillningsutskottet anförde i sitt av riksdagen godkända betänkande 1970:55, att den av motionärerna anvisade vägen för att förbättra villkoren för de ekonomiskt sämst ställda i samhället skulle medföra administrativa svårigheter och ett betydande skattebortfall. Enligt vad skatteutskottet inhämtat kan ett bifall till motionerna 1971:53 och 1971:1484 beräknas medföra ett årligt skattebortfall på 3,5 miljarder kr. Skattebortfallet för slopande av mervärdeskatten på mjölk kan uppskattas till närmare 300 milj. kr. per år. Även ett bifall till yrkandet i motionen 1971:625 innebär således en avsevärd inkomstminskning för staten. Härtill kommer att skattelättnaderna skulle komma också alla dem till del som inte kan anses vara i behov därav. I sammanhanget bör erinras om att folkpensionärerna automatiskt erhåller kompensation för höjningen av mervärdeskatten och att den förra året beslutade skattereformen också inrymmer stöd åt barnfamiljerna. Såväl bevillningsutskottet som skatteutskottet har tidigare hävdat att tillgodoseendet av särskilda intressen i princip bör ske genom direkta bidrag och inte genom undantag från beskattningen.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna 1971:53 och 1971:625 ävensom till motionen 1971:1484 i berörda del.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet

A. att riksdagen med anledning av proposition 1971:115

- 1) antar vid propositionen fogat förslag till förordning om ändring i förordningen (1970:99) om investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten,
- 2) beslutar att statlig inkomstskatt för skattskyldig, som avses i 10 § 1 mom. förordningen (1947:576) om statlig inkomstskatt, skall för budgetåret 1971/72 ingå i preliminär skatt med 100 % av grundbeloppet;

B. att riksdagen avslår följande motioner, nämligen

- 1) motionen 1971:53
- 2) motionen 1971:625
- 3) motionen 1971:1480, i vad den hänvisats till skatteutskottet,
- 4) motionen 1971:1484, i vad den hänvisats till skatteutskottet.

Stockholm den 19 maj 1971

På skatteutskottets vägnar

ERIK BRANDT

Närvarande: herrar Brandt (s), Magnusson i Borås (m), Eriksson i Bäckmora (c), fruor Nettelbrandt (fp), Holmqvist (s), herrar Kristenson* (s), Josefson i Arrie (c), Wärnberg* (s), Larsson i Umeå* (fp), Carlstein (s), Nilsson i Trobro (m), Wikner* (s), Stadling (s), Björk i Gävle (c) och fru Normark (s).

*Ej närvarande vid betänkandets justering.

Reservationer

1. av herr Eriksson i Bäckmora (c), fru Nettelbrandt (fp), herrar Josefson i Arrie (c), Larsson i Umeå (fp) och Björk i Gävle (c), vilka

dels anfört följande:

”Vi har i den med anledning av kompletteringspropositionen väckta motionen 1971:1483 närmare utvecklat våra synpunkter på inriktningen av den ekonomiska politiken och därvid bl. a. framhållit att vissa åtgärder erfordras på det skattepolitiska området.

Under 1971 har bestämmelser om ett tioprocentigt investeringsavdrag införts. Många tecken tyder dock på att detta investeringsavdrag inte haft tillräckligt stimulerande effekt på framför allt industrins investeringar. I detta sammanhang bör också noteras att man alltid har att räkna med relativt lång tid mellan beslut om investering och investeringsbeslutets effekter när det gäller sysselsättning. Åtgärder av investeringsstimulerande karaktär måste därför sättas in på ett tidigt stadium om man vill nå de eftersträlvade effekterna. Eftersom sysselsättningsläget för hösten och vintern 1971/72 inom framför allt byggnadsindustrin förefaller bli mycket problematiskt anser vi det nödvändigt att regeringen i god tid förbereder liknande initiativ till ytterligare temporära stimulansåtgärder för att påskynda industrins investeringar. Härvid bör också observeras de utvidgade och ackumulerade effekter som en investeringssatsning i ett företag har på andra företag, som får medverka som leverantörer eller legotillverkare.

Den kraftiga inflationen under 1970 får otvivelaktigt tillskrivas stor betydelse, då det gäller att förklara de akuta svårigheterna på avtalsmarknaden. För de flesta löntagare medför en hög inflation en automatisk uppflyttning i allt högre marginalskatteklass. En förutsättning för att en total uppgörelse slutligen skall komma till stånd utan nya uppsplitande konflikter är därför, att statsmakterna kan skapa tilltro till sin vilja att förebygga en hög inflationstakt. I detta sammanhang spelar också skattesystemet en viktig roll. I motionen 1971:1483 liksom i den vid riksdagens början väckta motionen 1971:309 har vi därför framfört krav på inflationsskyddade skatteskalor och avdrag vid beskattningen, vilket verksamt skulle bidra till att öka tilltron till statsmakternas förmåga att skapa prisstabilitet.

Den nuvarande politiken innebär en fortsatt press nedåt på det privata sparandet för mycket stora grupper av medborgare. Detta sparande är enligt vår uppfattning av stor marginell betydelse för möjligheterna till fortsatt expansion. I syfte att åstadkomma förbättringar av kreditsitua-

tionen och av hushållens ekonomiska situation bör enligt vår mening sparstimulerande åtgärder vidtas bl. a. genom lättnader vid beskattningen."

dels ansett att utskottet bort hemställa

att riksdagen vid behandlingen av proposition 1971:115 beslutar att som sin mening uttala att Kungl. Maj:t bör framlägga förslag om

1. ytterligare stimulansåtgärder för näringslivets investeringar,
2. inflationsskydd i skattesystemet och
3. förstärkta sparstimulerande åtgärder vid beskattningen.

2. av herrar Magnusson i Borås (m) och Nilsson i Trobro (m), vilka *dels* anfört följande:

"Genom den förda ekonomiska politiken har en social oro börjat göra sig alltmer påmind och då framförallt på arbetsmarknaden. Orsaken till detta torde vara att allt fler inkomsttagare med bestörtning tvingas konstatera att den av statsmakterna utlovade skattesänkningen uteblivit och att uppnådda löneförbättringar hotas att fullständigt urholkas av ökade skatter och ökade konsumentpriser. Härtill kommer att den nuvarande politiken skapar behov av ytterligare skattehöjningar under de närmaste åren. Sådana höjningar leder till att skatteproblemen med dess konsekvenser för den enskildes ekonomi och på den ekonomiska politiken i stort ytterligare försvåras. Det bör här noteras att redan det nuvarande skattetrycket för stora grupper inkomsttagare kommer att innebära en årlig reallöneförvärring av icke obetydlig omfattning. Nedanstående tabell visar reallöneförändringen 1971–1976 under förutsättning av 4 % årlig prisstegring, 7 % årlig löneökning och 50-öres årlig höjning av en kommunal utdebitering 1971 om 21 kr.

Gift man med 2 barn. Hustrun saknar inkomst.

Lön år 1971 = 25 000 kr.

År	Lön	Inkomst efter skatt (inkl. barnbidrag)	Inkomst efter skatt i 1971 års penningvärde
1971	25 000	21 195	21 195
1972	26 750	22 000	21 153
1973	28 620	22 820	21 110
1974	30 620	23 670	21 040
1975	32 760	24 420	20 870
1976	35 050	25 150	20 680

Reallöneförändring efter skatt/år = - 0,5 %.

Det står alltmer klart att skattesystemets utformning verksamt bidragit till uppkomsten av de ekonomiska och sociala problem som vi i ökad utsträckning brottas med här i landet. En ny skatteberedning bör därför tillsättas med uppgift att se över skattesystemet med utgångspunkt från vad i motionerna 1971:1480 och 1971:302 anförts.

I avvaktan på resultatet av en sådan utredning bör dock omedelbara åtgärder vidtagas för att sänka marginalskatterna för i första hand de lägre medelinkomsttagarna i enlighet med vad i motionen 1971:302 anförts. Samtidigt bör även frågan om en värdesäkring av grundavdrag och skatteskalor prövas av en särskild utredning. Det bör dock understrykas att en indexreglering av skattesystemet aldrig kan ersätta en genomgripande översyn av skattesystemet. En indexreglering av skattesystemet kan endast utgöra ett komplement till en sådan översyn med tanke på att en indexreglering sänker marginalskatterna endast för ett ytterligt fåtal inkomsttagare och att den dessutom ger en mycket blygsam skattelindring åt de lägsta inkomsttagarna jämfört med vad den skulle ge åt de högre inkomsttagarna. Detta framgår av nedanstående uppställning där grundavdraget och skatteskan värdesäkrats med 10 % och inkomstökningen 1970–1971 förutsatts uppgå till 7 %. Utdebitering 1971 = 21:00.

Gift inkomsttagare. Hustrun saknar inkomst.

Årsinkomst		Direkt skatt 1971 utan indexreglering	Marginalskatte- sänkning genom indexreglering	Direkt skatte- sänkning genom indexreglering
År 1970	År 1971			
9 350	10 000	327	0	– 180
18 690	20 000	3 985	0	– 180
28 040	30 000	8 519	0	– 490
37 380	40 000	14 311	0	– 950
56 070	60 000	26 079	0	– 950
74 760	80 000	38 437	0	– 1 360

Uppställningen ovan visar att i de berörda inkomstlägena ingen marginalskattesänkning uppstår. Däremot medför höjningen av grundavdraget till 5 000 kr. och vidgningen av inkomstskikten i skatteskan ett lägre totalt skatteuttag. Detta fördelar sig dock mycket ojämnt på de berörda inkomsttagarna. Av denna anledning kan knappast en indexreglering av skattesystemet ses annat än som ett komplement till en genomgripande översyn av skattesystemet.

I fråga om det i motionen 1971:1480 framförda yrkandet om sparstimulerande åtgärder hänvisas till reservationen 3 i skatteutskottets betänkande 1971:37.”

dels ansett att utskottet under punkten B 3 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1971:1480 i berörda delar i skrivelse till Kungl. Maj:t begär

1. utredning angående nytt skattesystem,
2. åtgärder för att åstadkomma marginalskattesänkningar samt
3. utredning angående indexreglering av skattesystemet.

Särskilt yttrande

av herrar Eriksson i Bäckmora (c), Josefson i Arrie (c) och Björk i Gävle (c), vilka anfört följande:

”Möjligheterna att undanta mjölk från mervärdeskatten, vilket behandlas i motionen 1971:625, har uppmärksammats bl. a. i samband med förhandlingarna om prissättningen på jordbruksprodukter. Med hänsyn till att årets förhandlingar nu är avslutade och att mjölkpriset därmed blivit fastställt för de närmaste tre åren finns det enligt vår uppfattning inte anledning att nu aktualisera frågan.

Möjligheter bör emellertid hållas öppna för att på nytt ta upp frågan, exempelvis vid kommande prisförhandlingar. Det är därför angeläget att de praktiska konsekvenserna blir närmare utredda. Ett slopande av mervärdeskatten på en så viktig vara som mjölk skulle ha stor betydelse både för producenterna och för stora konsumentgrupper, t. ex. familjer med barn.”